

Buizerd *Buteo buteo* brengt Havik *Accipiter gentilis* groot

Valentijn van Bergen & René Riem Vis

Het Katlijker Schar is een van oorsprong heidegebied van zo'n 100 hectare. Inmiddels heeft de meeste heide plaats gemaakt voor bos en lanen. Bos, heide en weilandjes wisselen elkaar nu af. Sinds 2002 wordt dit gebied door ons geïnventariseerd (Valentijn van Bergen, René Riem Vis en Jan Stelma). Er nestelen jaarlijks tussen de drie en zes paar Buizerds. Met zo nu en dan een Havik en/of Sperwer *Accipiter nisus* en in 2008-10 zelfs een Wespendif *Pernis apivorus*.

Buizerd *Buteo buteo*

Op 27 april 2011 beklommen we het nest van een bekend buizerdspan. De buizerdhorst bevindt zich op ongeveer 100 meter van een havikshorst. Het nest zit op 16.8 meter hoogte in een grove den *Pinus sylvestris* en is nieuw gebouwd. De ouderbuizerds laten zich niet zien of horen. Eenmaal bij het nest aangekomen wordt er een drielegsel aangetroffen. Bij het meten van de eieren valt het op dat één van de eieren afwijkt in grootte (Tabel 1) en kleur. De Buizerd lijkt al een poosje te broeden. Het afwijkende ei is zonder pigmentvlekken en onmiskenbaar een haviksei.

Helaas hadden we geen fototoestel bij ons om het legsel vast te leggen. De nestboom is dermate lastig te beklommen dat we er ook op een later tijdstip geen tweede klim aan hebben gewaagd om alleen een foto te schieten. Met tal van vragen als 'hoe heeft dit kunnen gebeuren' en 'wat zal er uiteindelijk van dit broedsel terechtkomen' verlaten we de nestplaats.

Tabel 1. Lengte- en breedtematen van de eieren van Buizerd en Havik in millimeters, op een buizerdnest in de Katlijker Schar, 27 april 2011. *Egg length and width in millimeters, for both Buzzard eggs and the single Goshawk egg in a Buzzard nest at Katlijker Schar, 27 April 2011*

Eimaten <i>Egg measurements</i>	Buizerd 1 <i>Buzzard 1</i>	Buizerd 2 <i>Buzzard 2</i>	Havik <i>Goshawk</i>
Lengte <i>Length</i>	58.58	57.72	60.79
Breedte <i>Width</i>	43.71	43.25	44.93

Havik *Accipiter gentilis*

Zoals vermeld bevindt zich op ongeveer 100 meter van het buizerdnest een havikhorst. Op 2 april wordt daar een kekkerende Havik waargenomen. Aan het nest lijkt niet veel gebouwd. Dit blijkt ook bij de beklimming van de nestboom op 27 april, er

liggen maar weinig nieuwe takken op het nest. Het nest bevat twee warme havikeieren (eimaten: 59.07 x 44.97 mm en 59.82 x 44.33 mm). Bij de volgende controle op 3 juni is er geen Havik meer te bekennen en liggen de eieren steenkoud en verlaten in het nest. In beide eieren zitten een dode volgroeide embryo. Twee keer eerder (2009 en 2010) broedde een Havik op deze horst. Het is onbekend of het toen om dezelfde Havik ging. In 2009 werden de jongen gepredeerd, vermoedelijk door een marter. In 2010 vlogen twee jongen succesvol uit, een man en een vrouw. Bijzonder jammer dat dit broedsel is mislukt, we hadden anders aan de hand van de biometrie van de jongen het legbegin van deze Havik kunnen uitrekenen en de leeftijd van de pullen kunnen vergelijken met de havikpul op het buizerdnest.

Jongenfase

Op 3 juni ondernemen we een tweede beklimming van het buizerdnest. Beide buizerdouders zijn aanwezig. Bij het beklimmen van de boom is vanuit het nest het geluid van een jonge, alarmerende Havik te horen. Er zitten twee pullen op het nest: een Buizerd en een Havik! De Buizerd weegt 566 gram, heeft een vleugellengte van 116 mm en een pootdikte van 9.94 mm; de krop is leeg. De Havik weegt 427 gram, heeft een vleugellengte van 105 mm en een driekwart gevulde krop; het betreft een mannetje. Beide jongen verkeren in uitstekende conditie. Er ligt één Veldmuis *Microtus arvalis* op het nest (22 g). Leeftijd plus legbegin kunnen worden teruggerekend (Tabel 2). Op 8 juni wordt een derde nestcontrole uitgevoerd. Beide jongen maken het nog steeds goed. De Buizerd weegt 782 gram en heeft een vleugellengte van 169 mm. De Havik weegt 572 gram en heeft een vleugellengte van 147 mm. Er ligt wederom één Veldmuis op het nest. Beide jongen worden geringd.

Tabel 2. Leeftijd van de jongen bij de tweede nestcontrole (op basis van vleugellengte) op 3 juni 2011, en het daaruit berekend legbegin. *Age of chicks (based on wing length) on 3 June 2011, and lay date as calculated from age.*

Soort <i>Species</i>	Leeftijd in dagen <i>Age in days</i>	Legbegin <i>Lay date</i>
Havik <i>Accipiter gentilis</i>	16.8	7 april
Buizerd <i>Buteo buteo</i>	18.2	10 april

Nacontroles

Na 8 juni wordt het nest niet meer beklommen aangezien havikmannetjes al vanaf een dag of 25 van het nest kunnen springen. Wel blijven we de ontwikkelingen vanaf de grond volgen. Op 17 juni vind de vierde controle plaats, ditmaal vanaf de grond. Beide jongen laten zich op de nestrand zien en lijken in goede conditie te verkeren. Op 24 juni nemen we hetzelfde waar. Het buizerdjong ligt plat op het nest

en de havik staat op de rand. Op 29 juni zit het buizerdjong nog op het nest en is de Havik inmiddels vliegvlug en bevindt zich in een boom naast het nest. Op 1 juli zijn beide jongen uitgevlogen en bevinden zich in het vak. Dit is de laatste keer dat het buizerdjong wordt waargenomen. Op 5 juli wordt het havikjong voor het laatst waargenomen, rondvliegend in het perceel. Het buizerdpaar heeft beide jongen succesvol grootgebracht! Bij latere controles op 16 juli en 4 augustus wordt geen van beide jongen waargenomen in de nabijheid van het nest.

Foto 1. Buizerd- en havikjong op hetzelfde nest van een Buizerd, Katlijker Schar, 3 juni 2011 (Foto: Valentijn van Bergen). *Chicks of Buzzard and Goshawk on the same nest, Katlijker Schar, 3 June 2011.*

Discussie

Het is aannemelijk, gezien het legbegin en leeftijd van de jongen op de controledatum, dat het havikvrouwkje het ei in het buizerdnest heeft gedropt toen er nog geen buizerdeieren in lagen. Een havikei heeft immers een vier dagen langere ligduur dan een buizerdei in een drielegsel. Daarvoor is het echter nodig dat de Buizerd al op het havikei is gaan broeden voordat de eigen eieren waren gelegd. Als we verder kijken naar de leeftijd van de beide jongen op 3 juni, dan zit daar anderhalve dag verschil in. Gecombineerd met het verschil in legbegin van buizerd- en havikei, lijkt het des te aannemelijker dat het havikei als eerste in het nest heeft gelegen. Een andere optie,

dat het havikvrouwtje op een onbewaakt moment kans zou hebben gezien om een ei in het buizerdnest te leggen terwijl er al één of twee buizerdeieren in lagen, zou een latere uitkomstdatum van het havikei hebben gegeven dan die van de buizerdeieren. De kans was dan reëel geweest dat hij aan de oudere buizerdjongen ten prooi zou zijn gevallen. Voor zover bekend is nog nooit eerder in Nederland een broedgeval als dit vastgesteld.

Dat het havikei door mensenhanden in het nest is beland, wordt door ons als vrijwel uitgesloten beschouwd. Het nest zit op 17 meter hoogte in een zeer lastig te beklimmen grove den met zeker acht meter kale onderstam en een vervelende kromming op ongeveer tien meter hoogte. Zonder hulpmiddelen als klimsporen is deze boom eigenlijk niet te beklimmen en sporen van beklimming zijn dan ook niet door ons aangetroffen.

Foto 2. Links kijkt het havikjong over de nestrand, rechts is nog net het buizerdjong te zien, Katlijker Schar, 17 juni 2011 (Foto: Jochum Kole). *Goshawk chick in full view left, Buzzard chick barely visible on the right, Katlijker Schar, 17 June 2011.*

In de literatuur is het verschijnsel beschreven voor Zeearend *Haliaeetus albicilla* en Witkoparend *H. leucocephalus* (Stefanek *et al.* 1992, Spofford & Amadon 1993, Watson *et al.* 1993, Literak & Mraz 2011). In die gevallen ging het respectievelijk om een buizerdjong en jongen van de Roodstaartbuijerd *Buteo jamaicensis*. In al deze gevallen lijkt niet-lethale predatie van een buizerdjong door de arend als meest aannemelijke verklaring te worden beschouwd: bedelgedrag van het gepredeerde, maar niet gedode jong zou dan hebben voorkomen dat de ouderlijke arend de prooi

als prooi bleef zien, en daarentegen werd gestimuleerd tot het voeren van een oorspronkelijk als prooi aangedragen vreemdeling. In ons geval lijkt het eerder om een 'koekoeksei' te gaan.

Interessant genoeg vonden we het nest in 2012 opnieuw bezet, en wel door een Havik (3 eieren op 2 mei); een (de?) Buizerd zat ongeveer honderd meter verderop te broeden.

Summary

Bergen V. van & Riem Vis R. 2012. Goshawk *Accipiter gentilis* raised by Buzzard *Buteo buteo*. De Takkeling 20: 119-125.

On 27 april 2011, a Buzzard nest in the northern Netherlands was found to contain two Buzzard eggs (58.58x43.71 mm, 57.72x43.25 mm) and a single Goshawk egg (60.79x44.93 mm). An occupied Goshawk nest at some 100 m distance, checked on the same date, contained two eggs (59.07x44.97 mm, 58.82x44.33 mm). This latter nest turned out to have failed when checked on 3 June; both eggs were cold but contained a full-grown embryo. The Buzzard nest was climbed on 3 June, and held a Buzzard (18.2 days old, 566 g) and a male Goshawk chick (16.8 days old, back-calculated from wing length; 427 g). The chicks weighed respectively 782 and 572 g on 8 June. Both chicks fledged. Based on the age difference (and species-specific differences in incubation time), it is argued that the Goshawk egg was laid slightly in advance of the Buzzard eggs, the latter species apparently having taken over the nest some days later.

Literatuur

- Literak I. & Mraz J. 2011. Adoptions of young Common Buzzards in White-tailed Sea Eagle nests. *Wilson Journal of Ornithology* 123: 174-176.
- Spofford W.R. & Amadon D. 1993. Live prey to young raptors – incidental or adaptive? *J. Raptor Res.* 27: 180-184.
- Stefanek P.R., Bowerman W.W., Grubb T.G. & Holt J.B. 1992. Nestling Red-tailed Hawk in occupied Bald Eagle nest. *J. Raptor Res.* 26: 40-41.
- Watson J.W., Dawson M. & Leschner L. 1993. Bald Eagles rear Red-tailed Hawks. *J. Raptor Res.* 27: 126-127.
- <http://www.youtube.com/watch?v=M3LKPXoU498&feature=plcp> (filmpje van het nest op 8 juni 2011)

Adressen:

VvB, Tweedewijksreed 1, 8415 AG Bontebok
RVV, Kikkerbos 3, 8411 ML Jubbega, renerv@live.nl